

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua

Koaderno praktikoak

1. Pertsonarengan oinarritutako arreta

Zertan datza arreta-eredu hau?

Proiektuaren egileak:

ENPLEGU ETA GIZARTE
POLITIKETAKO SAILA
DEPARTAMENTO DE EMPLEO
Y POLÍTICAS SOCIALES

MATIA
FUNDAZIOA

Pertsonarengan Oinarritutako Arreta

Koaderno praktikoak

Idazkuntza-taldea

Teresa Martínez, Pura Díaz-Veiga,
Mayte Sancho eta Pilar Rodríguez

Diseinua eta maketazioa

Imago Soluciones de Comunicación

“Pertsonarengan oinarritutako arreta-
eredua” koaderno praktikoen sorta Eusko
Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte
Politiketako Sailaren eta Matia Institutuaren
ekimena da

%100 paper birziklatua eta klororik gabekoa

ZERI BURUZKOA DA DOKUMENTU HAU?

Dokumentu honen bidez, **pertsonarengan oinarritutako arreta zer den** argitu nahi dugu. Ildo horretan, **funtsezko ideia batzuk eta apustu nagusiak** azpimarratuko ditugu.

Adinekoak zaintzeak **gauza askori erantzutea** dakar. Ez datza hainbat zerbitzu edo arreta eskaintzean, besterik gabe. **Adineko bakoitzari babesa eta ahalik eta bizitzarik onena izateko aukerak eskaini** behar dizkiogu. **Zaintzeko era guztiak eta zerbitzu profesional guztiak ez dira berdinak**, eta denek ez dute aukera ematen helburu horiek lortzeko.

Pertsonarengan oinarritutako arreta, nolana ere, **arreta profesionaletatik abiatuta bizitza on baterako egiten den proposamena** da. Pertsonak ongi zaintzeko eta pertsonen bizi-kalitatea hobetzeko eredu bat (laguntza eta babesa behar dutenen bizi-kalitatea ez ezik, egunez egun praxi egokiarekin diharduten profesionalena ere bai).

Horixe da gure senide eta lagunentzat edota, zainketak behar izanez gero, geuretzat **nahi duguna**.

Pertsonarengan
oinarritutako arreta.
Zertan datza?

1. Duintasunarekiko errespetua.
2. Bizi-proiektuak babestea.
3. Bizi-kalitatea bilatzen duen eredu profesionalizatua.
4. Beste ikuspegi batzuei egiten dien ekarpena.
5. Apustu nagusiak.

Honako hauentzat pentsatuta dago: Zerbitzuetako arduradun eta kudeatzaileentzat, Zentroetako zuzendarientzat, Teknikarientzat eta Zuzeneko arretako profesionalentzat.

1. DUINTASUNAREKIKO ERRESPETUA

Jar gaitzen laguntza behar duten pertsonen lekuan, eta pentsa dezagun eguneroko bizitzako jardueretan. Gure etxean, eguneko zentro batean, egoitza batean... zer eskatuko genieke zerbitzu profesionali? Zer egoera edo jardun ez genuke baimenduko, horretarako gaitasunik izanez gero? Pentsa dezagun pixka batean horretan, irakurtzen jarraitu aurretik.

Zalantzarik gabe, erantzunak desberdinak izango dira. Pertsona bakoitzak bere inguruabarrak bizi ditu, zainketa-premia jakin batzuk ditu eta, gainera, bere lehentasunak, itxaropenak eta nahiak ditu. Izan ere, **gutako bakoitza desberdina da, eta bakoitzak bere bizimodua du.**

Nolanahi ere, erantzun ugarien artean, denok ditugun bi nahi azpimarratu behar dira. Lehena mendetasunaren ondoriozko premiei erantzungo dien **arreta profesionalizatua jasotzea** da. Eta bigarrena, berriz, **errespetuzko tratua jasotzea. Pertsonak izateagatik eta, beraz,**

duintasuna izateagatik merezi dugun errespetua jasotzea, alegia. Izan ere, gizaki orori datxekion balioa da duintasuna, gizakien ezaugarriak edozein izanik ere (adina, gaixotasunak, desgaitasuna, arraza, sexu-orientazioa, ideologia eta abar).

Eskaera horri lotuta, beste batzuk aipa daitezke: tratu adeitsua, gure ohitura eta balioekiko errespetua, gure gauzei eta gure bizitzari buruzko erabakiak hartzen jarraitu ahal izatea, heldu gisa tratatzea, gure intimitatearekiko errespetua eta abar. Guztiak lotuta daude.

Eguneroko zainketetan, nahi horiek ezin dira beti bete. Horregatik, **zainketa integral eta pertsonalizatu baten** beharra hartu behar da kontuan. Eta zentroak edo zerbitzuak (bertako baliabideek, prozedurek eta arauak) ahalbidetu eta bultzatu egin behar du eguneroko arretan zainketa hori benetan aplikatzeko aukera.

Pertsonarengan oinarritutako arretan, integralitatearen eta pertsonalizazioaren printzipioak aplikatzen dira **Arreta- eta Bizitza-planen** bitartez. Inplikaturako pertsonekin, oinarritzko zainketak eta bizi-proiektuaren garapena erraz dezaketen babes guztiak antolatzen ditugu.

PERTSONARENGAN OINARRITUTAKO ZAINKETA INTEGRALAK ESKAINTZEN DUENA

1. Autonomiaren sustapena: erabakiak hartzen jarraitzeko eta eguneroko bizitzaren kontrola izateko babesa.
2. Babesa eta segurtasuna.
3. Osasun-zainketak.
4. Zainketa pertsonalak.
5. Independentziaren sustapena.
6. Errespetuzko tratua (intimitatea, identitate pertsonala, bizi-proiektu propioa, sinesmenak, adina eta abar).
7. Harremanetarako eta gizarteratzeko aukerak.
8. Errealizazio pertsonalerako estimulua.
9. Jarduera atsegingarrietan parte hartzea.
10. Estimulazioa eta giro atsegina.
11. Orientazioa eta laguntza familiako edo etxeko zaintzaileentzat.

2. BIZI PROIEKTUAK BABESTEA

Pertsonak laguntza behar dutenean, zainketa pertsonalak (garbitasuna, janaria, arropa, mugitzea eta abar) edo osasun-zainketak ezinbestekoak izaten dira. Hori dela-eta, trebetasun eta gaitasun bereziak izan behar ditugu profesionalok.

Baina, aldi berean, oso garrantzitsuak dira pertsonak gustuko dituen gauzak, norberaren ohiturak eta harreman pertsonalak. Eta oso gauza berezi bat: **pertsona bakoitzarentzat bizitzaren une bakoitzean garrantzitsua dena ezagutzea eta babestea.**

Garapen pertsonal eta sozialaren hainbat eremutan (lana, familia, lagunak, ondasun propioak, aisia eta abar) gure helburuak eta nahiak lortzeko helburuarekin **gure bizitza planteatzeko dugun modua** da bizi-proiektua.

Jakinaren gainean edo jakin gabe, denok dugu geure bizi-proiektua. Eta, gainera, proiektu hori aldatu egiten da, ez da berdina bizitza osoan. Adinekoek ere beren bizi-proiektua dute.

ADINEKOEN BIZI PROIEKTUAK BABESTEKO MODUA

- Pertsona bakoitzarentzat benetan garrantzitsua zer den jakitea, eta identifikatzen jakitea.
- Jarraitutasuna ahalbidetzea eta babestea: bizimodua, ohitura atsegingarriak, segurtasuna ematen duten errutinak.
- Bizitzako lorpen positiboak azpimarratzea.
- Nahiak entzutea. Oraindik lor daitezkeen helburuak iradokitzea eta babestea.

Arreta-eredu honetan, **profesionalak eta zerbitzuak euskarri bihurtzen dira** adinekoek beren **bizi-proiektuekin** aurrera jarrai dezaten eta proiektu horiek **zentzu positiboa har dezaten**.

3. BIZI KALITATEA BILATZEN DUEN EREDU PROFESIONALIZATUA

Zorionez, aurrera egin dugu **adinekoen arretaren profesionalizazioan**. Halaber, aurrera egin dugu baliabideen kudeaketaren sistematizazioan eta esku-hartzeen aniztasunean eta kalitate teknikoan.

Ahalegin horri “plus” bat gaineratzeko unea da orain, **pertsonen bizi-kalitatean hobekuntzak** lortzeko. Horixe da, azken batean, benetan axola duena.

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua ingurune fisikoan, gizarte-ingurunean eta antolamendu-ingurunean hainbat neurri hartzean datza, eta zainketak behar dituzten **pertsonen bizi-kalitatea** sustatzea du xede. Asistentzia-harremana ulertzeko modu bat da; horren arabera, **pertsona protagonista aktiboa da**, eta ingurunea eta antolamendua pertsonen **bizi-proiektuak garatzeko eta ongizatea ziurtatzeko euskarri** bihurtzen dira.

Pertsonarengan oinarritutako arretaren bidez, honako hau lortu nahi da: zentro batek edo hainbat zerbitzuren hornidurak behar duen **sistematizazioa, koordinazioa eta antolamendua** arreta eta zainketak behar dituzten **pertsonen lehentasun eta nahiekin bat etortzea eta harmonizatzea**.

PERTSONARENGAN OINARRITUTAKO ARRETAREN EZAUGARRIAK

Pertsonarengan oinarritutako arretan, pertsonak duen berezitasuna eta bere arretan betetzen duen oinarrizko zeregina hartzen dira kontuan.

- Arreta mota horren arabera, profesionalen eginkizuna honako hau da: zaintzea, eta, horretarako, bizi-proiektuak babestea eta pertsona bakoitzaren autodeterminazioa bideratzea, izaki bakarra baita pertsona.
- Era berean, erabiltzaileei eguneroko bizitzako gaietan iritzia emateko, aukeratzeko eta benetako kontrola izateko aukera emango dieten arreta mota berriak bilatzen dira.
- Arreta horrek, gainera, pertsonak esku hartzeko dituzten gaitasunak identifikatzen eta ikusarazten ditu.
- Halaber, pertsonen biografiak, lehentasunak eta nahiak ezagutzen dira, eta horiek arreta-planen erreferentzia nagusi bihurtzen dira.

Pertsonarengan oinarritutako arretan, pertsonen nahi eta lehentasunetatik abiatuta orientatu nahi da arreta bera. Horretarako, **oinarri sendoak** ditu, bai osasunaren arloan, bai mendetasun-egoeran dauden pertsonen arretan.

Ezagutza zientifikoa du euskarri arretak. **Printzipio etikoetan** oinarrituta orientatzen da. Pertsonak **nazioarteko hainbat araudi eta deklarazioetan** aitortuta dituzten eskubideak garatzen eta babesten ditu.

4. BESTE IKUSPEGI BATZUEI EGITEN DIEN EKARPENA

Pertsonarengan oinarritutako arreta-ereduetara lehen aldiz hurbiltzen garenean, hainbat **galdera sortzen zaizkigu**: indibidualizazioa ez al da beti izan arreta gerontologikoaren funtsa? Zer ekarpen berri egin du pertsonarengan oinarritutako arretak?

Zenbait autorek zerbitzuetara bideratutako ereduekin konparatzen dituzte pertsonarengan oinarritutako arreta-ereduak, **pertsonarengan oinarritutako erduek** beste ikuspegi batzuetatik ematen dugun arretari **eransten dioten balioa** identifikatu ahal izan dadin.

ARRETA EREDUEN EZAUGARRIAK

PERTSONARENGAN OINARRITUTAKO EREDUAK	ZERBITZUAN OINARRITUTAKO EREDUAK
Gaitasunak eta trebetasunak dituzte ardatz	Defizitak eta premiak dituzte oinarri
Erabakiak partekatzen dira	Erabakiak profesionalen esku daude
Jendea ohiko ingurunean ikusten dute	Jendea gizarte-zerbitzuen testuinguruan kokatzen dute
Esperientzia atseginen kopuru mugagabe bat eskaintzen duen bizi-estilo bat dute xede	Aukera kopuru mugatu bat eskaintzen duten programetan oinarrituta planteatzen dute bizitza
Bizi-kalitatea dute oinarri	Zerbitzu bateko plazak betetzea dute xede
Arazoak konpontzeko taldeak sortzen dituzte	Diziplinarteko taldeetan dute konfiantza
Zuzenean lan egiten dutenak erabakiak hartzera animatzen dituzte	Zuzenean lan egiten dutenen esku uzten dute lana
Erabiltzaile, familia eta langileentzako ekintzak antolatzen dituzte	Profesionalentzako bilerak antolatzen dituzte
Ekimen berriek merezi dute, baita hasiera oso xumea denean ere	Ekimen berriak eskala handian ezar daitezkeenean baino ez dira baliagarriak
Hizkuntza garbia eta lagunartekoa erabiltzen dute	Hizkuntza klinikoa eta teknizismoz betea erabiltzen dute
Esku-hartzea orokorra da, eta pertsonen bizitza-plana du oinarri	Esku-hartzeak alderdi jakin batzuei, jokabide asaldatuari, patologiei eta abar ematen die lehentasuna

Zenbait arreta-ereduren ezaugarri batzuk. Honako hauen lanetik egokitua: Sevilla, J; Abellán, R; Herrera, G; Pardo, C; Casas, X; Fernández, R. (2009).

5. APUSTU NAGUSIAK

Pertsonarengan oinarritutako arreta-ereduak **konpromisoa dakar** hainbat mailatan. Beharrezkoak dira zentro eta zerbitzuetako **arduradunen lidergoa, zuzeneko arretako profesionalen inplikazioa** eta, jakina, erabiltzaileen eta familien **adostasuna eta parte-hartzea**.

Konpromisoa eta, askotan, **ahalegina** bereziki handiak izango dira zerbitzuetara bideratutako eruedetan lan egiten duten erakundeetan. Kasu horietan, **aldatzeko ibilbide** bat diseinatu beharko dugu.

Zehazkiago, zertara konprometitzen gaitu eredu horrek? Erakunde eta profesional gisa egin beharreko galdera garrantzitsua da.

Arreta-eredu honi jarraiki, zenbaitetan aldaketak dakartzaten **apustu batzuk** egin behar dira. Aldaketa horiek ongi ulertzea lortzen badugu, **hobetzeko aukera paregabeak** izango dira zainketan inplikaturako pertsona guztientzat eta erakundeentzat.

5.1. Lehen apustu eta aukera: rol desberdina duten profesionalak

Arreta honetan, **profesionalak ez gara** erabiltzaileekin **une oro** zer egin behar den edo zer egin behar ez den **agintzen duten adituak**.

Pertsonen zainketa eta babes egokiari lotutako argibide teknikoak egiteaz gain, entzuteari

eta behaketari, laguntzari, motibazioari eta aukera eta babesen bilaketari lotutako **beste zeregin batzuk** betetzen ditugu.

Eredu honetan, profesionalok gai izan behar dugu **pertsonei beren eguneroko bizitzaren gaineko benetako agintea** emateko. Arazo kognitibo edo emozional larria dutenean ere, haien begitarteak interpretatu behar ditugu, ongizatea eta ondoeza zerk eragiten dien identifikatu behar dugu, eta haien bizimoduarekin eta balioekin jarraitzeko aukera eman behar diegu hori lortzeko.

4. dokumentuan (“Profesionalak. Eginkizun berriak eta arreta-taldeak”) eta 5. dokumentuan (“Zentroetako erreferentziatzko profesionala”), gai horri buruzko informazio gehiago aurkituko duzu.

5.2. Bigarren apustu eta aukera: ingurune fisiko atsegina, irisgarria eta esanguratsua

Ingurune fisikoa oso dimentsio garrantzitsua da **pertsona guztien ongizaterako**. Ingurunearen eragina, gainera, handiagoa da mendetasun-egoeran dauden pertsonen kasuan, eta, bereziki, narriadura kognitiboa dutenengan.

Pertsonarengan oinarritutako arretaren bidez, **“etxeko” giro bero** bat lortu nahi dugu. Ingurune fisikoa baliatuta, **giro atsegina, alaia, estimulagarria eta lasaia** sortu nahi dugu.

Egoitzen kasuan, **etxe normal baten** antza izan dezaten saiatzeko gara, eta **giro instituzional hotza gogorarazten duen guztia bereziki** saihesten dugu.

Espazio irisgarria sustatzen dugu, pertsonak ahalik eta autonomia eta independentziarik handienarekin moldatu ahal izan daitezzen.

5.3. Hirugarren apustu eta aukera: zentzuzko jarduera terapeutikoak

Pertsonarengan oinarritutako arretan, garrantzi handia ematen diogu jarduera terapeutikoak pertsonentzat esanguratsuak izateari. **Ohikeriazko jarduerak, jarduera aspergarriak eta ume-jarduerak atzean utzi nahi ditugu**, ez baitira batere motibagarriak izaten. “Zentzuz betetako jarduerak” bilatzen eta garatzen ditugu.

Pertsonentzat benetan gustukoak eta estimulagarriak diren proposamenak egin nahi ditugu. Pertsonak **ez dute egotera “behartuta sentitu” behar** profesionalek hori gomendatzen dutelako.

Hori erronka handia da. Izan ere, helburu terapeutikoak ahaztu gabe, gure esku-hartze batzuk egokitu egin beharko ditugu indibidualizazioari begira, eta alternatibei bidea eman. Eta helburu terapeutikoak ditugunean, jakin badakigu oraindik ebidentzia zientifiko handiagoa behar dugula esku-hartzeari ekiteko modu horren inguruan.

9. dokumentuan (“Eguneroko bizitza. Jarduerak egitea”), informazio gehiago aurkitu ahal izango duzu.

5.4. Laugarren apustu eta aukera: pertsonak eta, hala badagokio, familiak edo ingurukoek pertsonaren arreta- eta bizitza-planean parte hartzea

Pertsonarengan oinarritutako arretan, **pertsonak bere arretan parte hartzeko aukera** ukaezina da, baita narriadura larria duenean ere. Kasu horretan, familiaren, lagunaren eta, jakina, hurbileko profesionalen babesa beharko dugu.

Hori lortzeko, aukeratzea ahalbidetzen duten egoerak identifikatzen ditugu, eta **pertsonek une oro erabakiak har ditzaten ahalbidetzen eta sustatzen dugu.**

Arreta-plan pertsonalizatua, oinarritzko zainketak emateko tresna ez ezik, bizi-proiektuak babesteko tresna ere bada. **Babes-taldeak eratzea** balio handiko estrategia da esku-hartze adostuak lantzeko (talde horietan, profesionalen gain erabiltzaileak eta senide edo lagunaren batek parte hartzen du).

Gainera, pertsonen segurtasunean ez ezik ongizate emozionalean ere oinarrituta dauden alternatibak bilatzen eta aurkitzen ditugu, eta **arrisku jakin batzuk hartzen ditugu, autonomiaren eta independentziaren alde lan egiteak hori baitakar.**

Familien inplikazioa bultzatzen dugu, betiere pertsonak onartzen badu. Ildo horretan, pertsonak profesionalekin lankidetzan jarduteko eta **eguneroko jardueretan** parte hartzeko aukera bideratzen dugu.

7. eta 8. dokumentuetan (“Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea”), gai horri buruzko informazio gehiago aurkitu ahal izango duzu.

5.5. Bosgarren apustu eta aukera: antolamendu malgua eta parte-hartzean oinarritua

Aurreko apustuak behar bezala egiteko, erakundearen eta pertsonen malgutasuna behar da. Izan ere, **antolamendu-aldaketa** batzuk egin beharko dira.

Egin daitezkeen aldaketak sustatzen ditugu, mailaka planifikatuak eta bideratuak. Onena bilatzen dugu, ahal den heinean. Ereduaren funtsa, hots, pertsonen bizi-kalitatea ahaztu gabe.

Eta adostasunetik abiatuta saiatzen gara aurrera egiten. Horretarako, **adinekoen, haien familien** eta, bereziki, **etengabeko zuzeneko arretako profesionalen** inplikazioa bultzatzen dugu.

“Aspalditik genbiltzan gai horrekin bueltaka. Hobetzen, erregistroak betetzen, gure esku-hartzeak dokumentatzen saiatzen ginen. Beti sinetsi izan dugu gure etengabeko prestakuntzako planean. Zerbait falta zitzaigun, ordea, ez ginen pertsonentzat garrantzitsua zen horretara iristen.

Gure zentroaren berrikuspena egin dugu, pertsonak nahi dutena eta pertsonen bizitza abiapuntutzat hartuta. Beti estimatu izan dituzten eta orain falta zaizkien gauzei erreparatu diegu bereziki. Horrek arrasto ugari eman dizkigu.

Halaber, aldaketak egitea zer zaila den egiaztatu dugu, gure erakundean zein bizi-kalitate hobea eskaini nahi diegun pertsonengan (eta, bereziki, dagoeneko autonomiarekin ez jardutera ohituta daudenengan).

Nolanahi ere, gure jarreran eta gure lanaren antolamenduan beharrezkoak diren aldaketa batzuk identifikatzen lagundu digu berrikuspen horrek.

Horretan ari gara, bide luzea dugu aurrean. Baina horixe da gure apustua, benetan betetzen gaituena. Pertsonak, familiak eta profesionalok ongi sentiarazten gaituelako”.

Egoitza-zentro bateko talde sustatzailea, pertsonarengan oinarritutako arreta baterantz hobetzeko prozesuan

GEHIAGO JAKITEKO

- **DÍAZ VEIGA, P; SANCHO, M. (2012).** “Unidades de Convivencia. Alojamientos de personas mayores para ‘vivir como en casa’”. Madril, Informes Portal Mayores, 132. zk. [Argiraratze-data: 2012/06/15].
http://www.matiafundazioa.net/documentos/ficheros/publicaciones/UnidadesdeConvivenciaAlojamientosdepersonasmayoresparavivircomo_encasa.pdf
- **FUNDACIÓN SAN FRANCISCO DE BORJA (2007).** “Planificación centrada en la persona. Experiencia de la Fundación San Francisco de Borja para Personas con Discapacidad Intelectual”. Madril: FEAPS.
http://www.feaps.org/biblioteca/libros/documentos/planificacion_persona.pdf
- **LÓPEZ, A; MARÍN, A.I; DE LA PARTE, J.M. (2004).** “La planificación centrada en la persona, una metodología coherente con el respeto al derecho de autodeterminación. Una reflexión sobre la práctica”. Siglo Cero, 35 (1), 210. zk.
- **MARTÍNEZ, T. (2011).** “Pertsonarengan oinarritutako arreta gerontologikoa”. Gasteiz: Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila. Eusko Jaurlaritzza.
http://www.gizartelan.ejgv.euskadi.net/r45-contss/es/contenidos/informacion/publicaciones_ss/es_publica/adjuntos/Atencion%20Gerontologica.pdf
- **RODRÍGUEZ, P. (2010).** “La atención integral centrada en la persona”. Madril, Informes Portal Mayores, 106. zk.
<http://envejecimiento.csic.es/documentacion/biblioteca/registro.htm?id=57590>

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua

Koaderno praktikoak

1. Pertsonarengan oinarritutako arreta. Zertan datza arreta-eredu hau?
2. Pertsonarengan oinarritutako arreta. Nola gauzatu?
3. Nola eta non nahi dut ni zaintzea? Pertsonarengan oinarritutako arreta, arreta-eredu berria
4. Profesionalak. Eginkizun berriak eta arreta-taldeak
5. Zentroetako erreferentziatzeko profesionala
6. Laguntza behar duten pertsonentzako bizikidetzaren unitateak
7. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea. Arreta eta bizitza plana
8. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea. Babes- eta adostasun-taldea
9. Eguneroko bizitza. Jarduerak egitea
10. Eguneroko bizitza. Gainerakoekiko harremanak
11. Eguneroko bizitza. Zainketa pertsonalak